

**Överenskommelse om kostnadsansvar
mellan Region Stockholm och
kommunerna i Stockholms län, för
förskrivningsbara hjälpmedel och
förbrukningshjälpmedel samt för de
medicintekniska produkter som
används för vård och omsorg i särskilt
boende, dagverksamhet, daglig
verksamhet samt socialpsykiatriskt
boende**

Innehåll

1. Bakgrund.....	3
1.1 Omfattning.....	3
1.2 Definitioner	3
1.3 Övergripande syfte och mål med överenskommelsen.....	4
1.4 Parter, ansvar och åtaganden.....	4
2. Övergripande om fördelning av kostnadsansvar	5
2.1 Grundprincip.....	5
2.2 Specifikt kostnadsansvar för Region Stockholm.....	5
2.3 Förskrivning av hjälpmedel och andra medicintekniska produkter som används i samband med vårdinsats	5
2.4 Tillbehör och reservdelar.....	6
2.5 Nivå för beskrivning av kostnadsansvar	6
3. Hjälpmedel i bostad med särskild service och daglig verksamhet enligt LSS	7
3.1 Målgrupp	7
3.2 Särskilt om kostnadsansvar	7
3.3 Specificerad fördelning av kostnadsansvar	7
4. Hjälpmedel inom särskilt boende för äldre enligt SoL, dagverksamhet enligt SoL samt sysselsättning enligt SoL.....	7
4.1 Målgrupp	7
4.2 Särskilt om kostnadsansvar	8
4.3 Specificerad fördelning av kostnadsansvar	8
5. Hjälpmedel inom bostad med särskild service enligt SoL (socialpsykiatri).....	8
5.1 Målgrupp	8
5.2 Särskilt om kostnadsansvar	8
6. Hjälpmedelssamverkan i Stockholms län – samverkansorganisation	9
6.1 Länsövergripande samverkan genom styrgrupper	9
6.2 Samverkansgruppens representation och arbetsformer.....	9
6.3 Samverkansgruppens uppgifter och mandat	10
6.4 Tvister och problem vid samverkan	11
7. Giltighetstid	11
8. Bilagor	11

1. Bakgrund

1.1 Omfattning

Denna överenskommelse avser fördelning av kostnadsansvar mellan Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län för förskrivningsbara hjälpmedel och förbrukningshjälpmedel samt medicintekniska produkter som används i vården och som ingår i vård- och omsorgsuppdraget för personer som bor i nedan angivna särskilda boendeformer, deltar i dagverksamhet enligt Socialtjänstlagen (SoL) eller daglig verksamhet enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Överenskommelsen avser personer över 18 år (från den dag personen fyllt 18 år).

Överenskommelsen omfattar:

- Särskilt boende för äldre enligt Socialtjänstlagen (Sol) 5 kap 5 § andra stycket
- Dagverksamhet, SoL, inklusive sysselsättning enligt 3 kap. 6§ SoL (socialpsykiatri)
- Bostad med särskild service för personer över 18 år enligt Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS § 9.9 och § 9.8 för personer över 18 år
- Daglig verksamhet enligt LSS § 9.10
- Bostad med särskild service enligt SoL, 5 kap 7 § tredje stycket (socialpsykiatri)

Kommunen har ansvar för hälso-och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå för ovan beskrivna boendeformer och vid vistelse i dagverksamhet SoL och daglig verksamhet LSS.

Överenskommelsen omfattar även former för samverkan mellan parterna.

Storsthlm företräder kommunerna avseende uppföljning och utvärdering av överenskommelsens övergripande och principiella frågor samt tillämpning av denna överenskommelse i relation till Region Stockholm.

1.2 Definitioner

Hjälpmedel

Med *hjälpmedel* avses här individuellt utprovad, förskriven medicinteknisk produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera en funktionsnedsättning. De hjälpmedel som omfattas av denna överenskommelse regleras av lagen om medicintekniska produkter SFS 1993:584. I denna överenskommelse definieras respektive grupp av förskrivningsbara hjälpmedel och förbrukningshjälpmedel enligt bilaga 1 och 2.

Förbrukningshjälpmedel

Förbrukningshjälpmedel är förskrivna hjälpmedel som fortlöpande förbrukas. De förbrukningshjälpmedel som omfattas av denna överenskommelse regleras av lagen om medicintekniska produkter SFS 1993:584. I denna överenskommelse definieras respektive grupp av förskrivningsbara hjälpmedel och förbrukningshjälpmedel enligt bilaga 1 och 2.

Läkemedelsnära produkter

I detta dokument avser *läkemedelsnära produkter*, produkter som ingår i läkemedelsförmånen.

Specialanpassning

En *specialanpassning* är när ett hjälpmedel och/eller tillbehör kombineras på annat sätt än vad tillverkaren avsett, när konstruktionsmässiga ingrepp görs, när ett tillägg görs på en färdig produkt, om en ny produkt konstrueras och tillverkas eller när produkten används på ett nytt sätt eller inom ett nytt användningsområde. Specialanpassning innebär att hjälpmedlet ska märkas "Specialanpassad produkt" och inte ska bära CE-märket enligt Läkemedelsverkets författningssamling, LVFS 2003:11 om Medicintekniska produkter. Den som specialanpassat produkten tar då på sig produktansvaret.

Grundutrustning

Med grundutrustning menas den utrustning som behövs i verksamheten för att individerna ska kunna bo och vistas där men som inte är förskrivna till en enskild individ.

Huvudhjälpmedel

Huvudhjälpmedel är ett komplett fungerade hjälpmedel, till exempel rollator, rullstol men kan även vara komplexa hjälpmedel som i kombination med andra hjälpmedel bildar nya kombinationsenheter till exempel modulära sittsystem. Slutligen kan det också vara hjälpmedel som kan fungera med andra artiklar på öppna marknaden till exempel toalettstolsförhöjning.

Medicintekniska produkter

Medicintekniska produkter är produkter som är CE-märkta enligt det medicintekniska direktivet.

1.3 Övergripande syfte och mål med överenskommelsen

Syftet är att tydliggöra kostnadsansvaret för respektive huvudman, Region Stockholm och kommunerna i Stockholms län, när det gäller förskrivna hjälpmedel och förbrukningshjälpmedel samt medicintekniska produkter som används i vården och som ingår i vård och omsorgsuppdraget.

1.4 Parter, ansvar och åtaganden

Parter i denna överenskommelse är Region Stockholm genom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) och kommuner i Stockholms län. Om Region Stockholm eller kommun tecknar avtal med någon annan och överlåter uppgifter de har ansvar för, ska denna överenskommelse tillämpas.

Respektive part – kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm – ansvarar för att följa denna överenskommelse och att den är känd och tillämpas inom i respektive verksamhet.

2. Övergripande om fördelning av kostnadsansvar

2.1 Grundprincip

Ansvar för kostnader för förskrivna hjälpmedel grundas på de överenskommelser som slutits mellan kommunerna och dåvarande landstinget rörande särskilda boendeformer enligt SoL och LSS. Dessa bottnar i ÄDEL-reformen och 1994-års Handikappreform. Senast skedde en reglering av dessa överenskommelser 2015. Efter dessa reformer har Region Stockholm och kommunerna ett delat ansvar för förskrivna hjälpmedel och medicintekniska produkter.

Grundprincipen är att respektive part även ska ansvara för de förskrivna hjälpmedel som är förenade med den vård som kommunen eller Region Stockholm ansvarar för. Vidare ska verksamheterna svara för den grundutrustning som erfordras för den grupp av individer som bor eller vistas på boendena. Verksamheterna ska också ha ansvar för de hjälpmedel som individ/brukare/patient använder i samverkan med personal.

Från denna grundprincip har gjorts vissa undantag. Exempelvis ansvarar Region Stockholm för kostnader för förskrivna hjälpmedel till barn och unga under 18 år. Region Stockholm ansvarar även för kostnader för de hjälpmedel som förskrivs av de specialister som endast har uppdrag i Region Stockholm (se vidare avsnitt 2.2). Kommunernas ansvar omfattar hjälpmedel i särskilt boende enligt LSS, daglig verksamhet enligt LSS samt dagverksamhet enligt SoL, med undantag för vad som framgår av punkt 2.2.

2.2 Specifikt kostnadsansvar för Region Stockholm

Region Stockholm har enligt träffade överenskommelser, utöver förteckningarna av hjälpmedel (bilaga 1 – 4 och kapitel 5 i detta dokument), kostnadsansvar för:

- Förskrivna hjälpmedel till barn och unga under 18 år.
- Förskrivna hjälpmedel inom områdena hörsel- och synhjälpmedel, ortopedtekniska samt kosmetiska hjälpmedel för alla åldrar.
- Testmaterial vid självttest av diabetes.
- Förskrivna hjälpmedel som är specialanpassade för den enskilda individen/brukaren/patienten.

Region Stockholm ansvarar vidare för kostnad för produkter som ingår i läkemedelsförmånen och som förskrivs med hjälpmedelskort via apotek.

2.3 Förskrivning av hjälpmedel och andra medicintekniska produkter som används i samband med vårdinsats

Vid hantering av hjälpmedelsansvaret görs skillnad mellan förskrivning av hjälpmedel och andra medicintekniska produkter som används i samband med vårdinsats.

2.3.1 Förskrivning

När ett hjälpmedel förskrivs innebär det att hjälpmedlet ska användas av en namngiven individ/brukare/patient, ensam eller med hjälp av någon annan, exempelvis närstående (ej personal).

Förtroendeförskrivning avser förskrivning som sker hos den ena parten medan kostnadsansvaret ligger hos den andra parten. Exempel på områden där det förekommer förtroendeförskrivning i Stockholms län är arbetsstolar på särskilt boende för äldre enligt SoL där kommunens personal oftast förskriver arbetsstolen, men Region Stockholm bekostar den. Det är alltid den kostnadsansvariga huvudmannens regelverk som gäller vid förskrivning och förtroendeförskrivning.

Vid förtroendeförskrivning av kommunens förskrivare ska Region Stockholms kriterier för förskrivning följas (<https://vardgivarguiden.se/kunskapsstod/hjalpmedelsguiden>). Vid förtroendeförskrivning av regionens förskrivare ska kostnadsansvarig på kommunen/boendet godkänna kostnaden för hjälpmedlet. Förskrivning på Region Stockholms bekostnad sker i Beställningsportalen.

Förtroendeförskrivning kan endast ske inom området hjälpmedel (Bilaga 1), men inte för förbrukningshjälpmedel (Bilaga 2) utöver teststickor för självtest, lansetter och pennkanyler för personer med diabetes.

2.3.2 Medicintekniska produkter som används i samband med vårdinsats

Vårdgivaren ansvarar för att tillhandahålla och bekosta de material som används i behandlingen av individen/brukaren/patienten. Det gäller såväl inom kommunalt som regionfinansierad vård. Dock förekommer undantag, vilka bekostas av Region Stockholm. Dessa undantag framgår av bilaga 2 och 3.

2.4 Tillbehör och reservdelar

Tillbehör och reservdelar till hjälpmedel som finns i bilaga 1, till exempel dynor till rullstolar och lyftselar till lyftar, bekostas av den huvudman som har ansvaret för huvudhjälpmedlet.

2.5 Nivå för beskrivning av kostnadsansvar

I överenskommelsen är kostnadsansvaret för hjälpmedel och förbrukningshjälpmedel specificerat per huvudman på ISO-kodsnivå eller i vissa fall på mer detaljerad nivå (bilaga 1, bilaga 2 och bilaga 4). I bilaga 3 är ansvaret specificerat enligt typ av behandling/produkt.

3. Hjälpmedel i bostad med särskild service och daglig verksamhet enligt LSS

3.1 Målgrupp

Målgruppen omfattar individer/brukare/patienter som enligt beslut om insats bor i bostad med särskild service enligt LSS eller har beslut om daglig verksamhet LSS. Överenskommelsen gäller verksamhet som kommunen är huvudman för oavsett driftsform.

3.2 Särskilt om kostnadsansvar

Kostnadsansvaret fördelas huvudsakligen efter respektive huvudmans hälso- och sjukvårdsansvar. Förskrivning sker främst av den huvudman som har kostnadsansvar, men kan för hjälpmedel (Bilaga 1) utföras av den som inte har kostnadsansvar, så kallad förtroendeförskrivning.

Kommunerna har ansvar för att det i daglig verksamhet finns den utrustning och de hjälpmedel som krävs för att individer/brukare/patienter ska kunna vistas och delta i verksamheten, och som inte tas med och används i det egna hemmet.

Vid korttidsvistelse enligt LSS har kommunen inte hälso- och sjukvårdsansvaret och den enskilde tar med sig sina hjälpmedel från hemmet.

3.3 Specificerad fördelning av kostnadsansvar

Specificerad fördelning av kostnadsansvar för förskrivna hjälpmedel i bostad med särskild service och daglig verksamhet enligt LSS framgår av bilaga 1 och bilaga 2. Produkter som används i vården och som ingår i vård- och omsorgsuppdraget framgår av bilaga 3.

4. Hjälpmedel inom särskilt boende för äldre enligt SoL, dagverksamhet enligt SoL samt sysselsättning enligt SoL

4.1 Målgrupp

Målgruppen omfattar individer/brukare/patienter som efter biståndsbeslut bor eller vistas i särskilt boende för äldre enligt SoL, eller vistas i dagverksamhet enligt SoL enligt beskrivning i 1.1 första och andra punkten samt personer som vistas i sysselsättning enligt 3 kap. 6§ SoL.

Överenskommelsen gäller den verksamhet för vilken kommunen är huvudman för oavsett driftsform.

4.2 Särskilt om kostnadsansvar

Kostnadsansvaret fördelas huvudsakligen efter respektive huvudmans hälso- och sjukvårdsansvar. Förskrivning sker främst av den huvudman som har kostnadsansvar, men kan för hjälpmedel (Bilaga 1) utföras av den som inte har kostnadsansvar, så kallad förtroendeförskrivning.

Kommunerna har ansvar för att det i dagverksamhet finns den utrustning och de hjälpmedel som krävs för att individer/brukare/patienter ska kunna vistas och delta i verksamheten, och som inte tas med och används i det egna hemmet.

4.3 Specificerad fördelning av kostnadsansvar

Specificerad fördelning av kostnadsansvar i särskilt boende för äldre enligt SoL framgår för hjälpmedel av bilaga 1 och för förbrukningshjälpmedel av bilaga 2. Produkter som används i vården och som ingår i vård- och omsorgsuppdraget framgår av bilaga 3.

5. Hjälpmedel inom bostad med särskild service enligt SoL (socialpsykiatri)

5.1 Målgrupp

Målgruppen omfattar individer/brukare/patienter som enligt biståndsbeslut bor i bostad med särskild service enligt SoL, 5 kap 7 § tredje stycket (socialpsykiatri).

Överenskommelsen gäller den verksamhet för vilken kommunen är huvudman för oavsett driftsform.

5.2 Särskilt om kostnadsansvar

Kostnadsansvar för hjälpmedel är huvudsakligen ett ansvar för Region Stockholm med undantag av alla typer av lyftar, till exempel sänglyft, personlyft, lyft som monteras på badkar eller toalett, duschvagn/duschsäng samt vårdaraggregat till rullstol, som bekostas av kommunen. Kommunen ansvarar för grundutrustning till individer/brukare/patienter med beslut om bostad med särskild service enligt SoL, se bilaga 4.

Bilaga 1, bilaga 2 samt bilaga 3 tillämpas därmed inte för boende i bostad i med särskild service enligt SoL (socialpsykiatri).

6. Hjälpmedelssamverkan i Stockholms län – samverkansorganisation

6.1 Länsövergripande samverkan genom styrgrupper

Regionen och kommunerna i länet har genom Storsthlm styrelse och Hälso- och sjukvårdsnämnden, i Region Stockholm, en politisk styrgrupp för samverkan mellan kommunerna i Stockholms län och Hälso- och sjukvårdsnämnden. Den politiska styrgruppen kallas Vård i Samverkan (VIS) och är ett forum för samverkan och beredning inför beslut i respektive organisation i frågor som rör hälsa, vård och omsorg.

Som stöd i sitt arbete har VIS en tjänstemannastyrgrupp Sammanhållen vård och omsorg, och ytterligare samrådsgrupper som ansvarar för olika sakområden.

För denna överenskommelse ska en styrgrupp utses, som består av tjänstemän på ledningsnivå som representerar länets kommuner och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Region Stockholm. Kommunernas representant/-er utses av Storsthlm socialtjänstnätverk. Styrgruppen träffas vid behov, minst en gång årligen, och återrapporterar vid behov till politisk styrgrupp för samverkan inom vård och omsorg (VIS). Som stöd i sitt arbete har styrgruppen en samverkansgrupp.

Styrgruppens uppdrag är att på övergripande nivå, i samråd med samverkansgruppen, följa upp överenskommelsen och initiera utveckling av, eller förändringar i överenskommelsen. Styrgruppen ska också i samråd med samverkansgruppen hantera avsteg vid åtaganden eller tvister mellan parter.

6.2 Samverkansgruppens representation och arbetsformer

Parterna har enats om att bilda en samverkansgrupp för denna överenskommelse om hjälpmedel mellan kommunerna och Region Stockholm. Gruppen kallas Hjälpmedelssamverkan i Stockholms län.

Syftet med samverkansgruppen är att fortlöpande följa utvecklingen inom området samt påtala behov av förändringar till styrgruppen. Syftet är även att utveckla kunskaps- och beslutsstöd såsom rutiner och processbeskrivningar i sådana frågor som rör bägge parterna.

Hjälpmedelssamverkan i Stockholms län består av företrädare för kommunerna vilka representerar olika kommuner och kompetensområden i länet, Storsthlm, samt företrädare för Region Stockholm genom Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF). Kommunernas företrädare utses av Storsthlm socialtjänstnätverk. Region Stockholms företrädare utses av berörd avdelningschef på HSF.

Nedan gäller om inte annat överenskomms mellan parterna. Kommunerna har fyra ledamöter och Region Stockholm har fyra ledamöter. Övriga personer kan adjungeras vid behov. Storsthlm är sammankallande för samverkansgruppen.

Samverkansgruppen har en ordförande och en vice ordförande från HSF, Region Stockholm respektive kommunerna som bildar presidium för att förbereda dagordning och vidta förberedande åtgärder inför samverkansorganisationens möten. Ordförandeskapet skiftar årligen mellan parterna Region Stockholm/HSF och kommunerna. Storsthlm bereder och samordnar frågorna som stöd till kommunerna.

Samverkansgruppens beslut ska ske i konsensus. Samverkansgruppen genomför minst ett årligt möte.

Undertecknande av denna överenskommelse innebär fullmakt för företrädarna i samverkansgruppen att besluta om justeringar av kostnadsansvaret för hjälpmedel med hänsyn till de uppgifter och begränsningar som anges nedan.

6.3 Samverkansgruppens uppgifter och mandat

Samverkansgruppen ska:

- Årligen följa upp överenskommelsen och löpande följa att fördelningen av kostnadsansvar för hjälpmedel och förbrukningshjälpmedel är tydlig och relevant och rapportera detta till styrgruppen.
- Besluta om ändring av kostnadsansvar om förändringarna kan bedömas vara kostnadsneutrala. Ändringarna ska vara till ömsesidig nytta för parterna och/eller individerna/brukarna/patienterna och kan grundas på förändringar i vårdmetoder eller förändringar i andra överenskommelser om ansvarsfördelningen mellan parterna eller teknisk utveckling som påverkar produktutbudet. Ändringarna ska vila på individ-/brukar-/patientsäker grund.
- Vid beslut om ändringar ska motiveringar, ekonomiska beräkningar och konsekvensanalyser dokumenteras. Beräkningar av ekonomiska effekter av förändrat kostnadsansvar bör baseras på parternas faktiska kostnader under föregående verksamhetsår. Beräkning av kommunernas kostnader kan baseras på uppgifter från utsedda referenskommuner.
- I de fall kostnadsansvaret för helt nya förskrivningsbara produktgrupper aktualiseras ska frågor om kostnadsansvaret för dessa lyftas till huvudmännen för beslut. Samverkansgruppen ska bereda sådana ärenden och se till att förteckningarna (bilaga 1 – 4) över kostnadsansvar uppdateras i enlighet med huvudmännens beslut.
- Samverkansgruppen kan inte ta beslut som innebär större principiella ändringar i fördelning av kostnadsansvar mellan parterna. Förändringarna ska inte avvika från de övergripande principer som angivits i denna överenskommelse och ska inte heller avvika från den allmänna ansvarsfördelningen för vård- och omsorgstjänster som gäller mellan parterna.
- Uppdatera listor över ansvarsfördelningen i händelse att någon huvudman stryker eller lägger till förskrivningsbara produkter eller produkter som används vid vård och omsorg som listats i bilaga 1 eller 2.
- Beslut om ändringar i listor över ansvarsfördelning kan träda i kraft tidigast tre månader efter samverkansgruppens beslut.
- Sprida information till berörda målgrupper om beslutade justeringar i ansvarsfördelningen och publicera reviderade bilagor så att de är tillgängliga för berörda individ-/brukar-/patient- och personalgrupper.

- Ta initiativ till framtagande av besluts- och kunskapsstöd/rutiner eller guidelines som ömsesidigt medverkar till en säker och effektiv förskrivning och hantering av hjälpmedel och förbrukningshjälpmedel.

Samtliga kommuner och Region Stockholm har initiativrätt att lämna förslag till ändringar i listor gällande kostnadsfördelning eller frågor som bidrar till utveckling av hantering och förskrivning av hjälpmedel, förbrukningshjälpmedel och produkter som används vid vård och omsorg. Samverkansgruppen ska ta ställning till inkommande förslag och initiativ vid sitt nästkommande möte.

6.4 Tvister och problem vid samverkan

Vid parts eventuella avsteg från åtaganden i överenskommelsen eller tvister om tolkning av överenskommelsen ska följande tvistetrappa tillämpas:

1. Avsteg från åtagande eller tvister om tolkning eller betalningsansvar ska i första hand lösas av parterna på lokal nivå i kommunen och Region Stockholm. Såvida dessa inte är av en sådan principiell karaktär att det kan antas påverka andra parter.
2. Avsteg från åtagande eller tvist om tolkning som inte kan lösas på lokal nivå hanteras av styrgruppen för överenskommelsen.
3. I det fall styrgruppen inte kan lösa en fråga om avsteg från åtagande eller tvist om tolkning, så ska frågan hanteras av styrgrupp för överenskommelsen.
4. Ytterst hanteras avsteg från åtagande eller tvist av den politiska styrgruppen VIS som har tolkningsföreträde gällande överenskommelsen.
5. Tvister som inte kan lösas ska enligt ovan hänskjutas till svensk allmän domstol för avgörande med tillämpning av svensk rätt.

7. Giltighetstid

Överenskommelsen börjar gälla tre månader från att alla parter beslutat anta överenskommelsen och gäller till dess överenskommelsen sägs upp eller omförhandlas. Överenskommelsens uppsägningstid är tolv månader och upphör då att gälla för samtliga parter. Omförhandling av överenskommelsen ska ske om någon part så begär.

Omförhandlat avtal börjar gälla tidigast tre månader efter det omförhandlade avtalet godkänts av parterna.

8. Bilagor

Nedanstående bilagor kan komma att uppdateras inom ramen för ovan beskriven samverkansorganisation, utan att denna överenskommelse behöver ändras.

Bilaga 1: Förskrivningsbara hjälpmedel

Bilaga 2: Förskrivningsbara förbrukningshjälpmedel

Bilaga 3: Produkter som används i vård och omsorg

Bilaga 4: Förskrivningsbara hjälpmedel för bostad med särskild service enligt SoL (socialpsykiatriskt boende)